

Making Sense of Maggid

Rabbi Elie Kaunfer – kaunfer@hadar.org

Jerome L. Stern Pre-Pesah Lecture 2022

Introduction

R. Shmuel of Falaise (13 th Century Northwest France) ¹	
קדש	1) Kiddush
ורחץ	2) and Washing
כרפס	3) Karpas (celery)
יחץ	4) Breaking
מגיד	5) Telling
רחצה	6) Washing
מוציא מצה	7) HaMotzi / Matza
מרור	8) Maror
כורך	9) Sandwich
שלחן עורך	10) Set Table (= Meal)
צפון	11) Hidden
ברך	12) Blessing (= after meal)
הלל	13) Hallel
נרצה	14) Accepted

¹ [Samuel ben Solomon of Falaise - Wikipedia](#) (see Urbach, Baalei HaTosafot, p. 461-5)

Maggid – the components

- This is the bread of affliction - Ha Laḥma Anya
 - This year we are here, next year in Israel
 - This year we are slaves, next year we are free
- Four Questions
- We were slaves
 - Even if we were all sages, we would still tell the story
- Five Rabbis in Bnai Brak
- Ben Zoma – All the Days of Your Life
 - And further debate with the sages to follow
- Four Children
- Could it be from Rosh Hodesh?
- In the beginning our ancestors were idol worshipers
 - Your ancestors lived beyond the Euphrates (Josh 24:2-4)
- God keeps the promise made to Avraham in the Covenant of the Pieces
- Every generation someone tries to destroy us
- Midrash on Arami Oved Avi
 - Midrash continued: 10 Plagues
- Dayeinu
- Rabban Gamliel – Pesah Matzah and Maror
- In every generation we must see ourselves...God took us out to give us the promised land
- Hallel
- Blessing of Redemption

Maggid – the components (in Eretz Yisrael Haggadah)

- This is the bread of affliction - Ha Lahma Anya
 - This year we are here, next year in Israel
 - This year we are slaves, next year we are free
- **Four (Three) Questions**
- We were slaves
 - Even if we were all sages, we would still tell the story
- Five Rabbis in Bnai Brak
- Ben Zoma – All the Days of Your Life
 - And further debate with the sages to follow
- Four Children
- Could it be from Rosh Hodesh?
- In the beginning our ancestors were idol worshipers
 - **Your ancestors lived beyond the Euphrates (Josh 24:2-4)**
- **God keeps the promise made to Avraham in the Covenant of the Pieces**
- **Every generation someone tries to destroy us**
- **Midrash on Arami Oved Avi**
 - Midrash continued: 10 Plagues
- Dayeinu
- **Rabban Gamliel – Pesah Matzah and Maror**
- **In every generation we must see ourselves...God took us out to give us the promised land**
- **Hallel**
- **Blessing of Redemption**

Maggid – Categorizing the components

- Asking Questions
- Telling our story from degradation to praise
- Interpreting verses
- Praising

Mishnah Pesahim 10:4-5	משנה פסחים י:ד-ה
They pour him a second cup, and here the child asks... One begins with shame/disgrace, and one finishes with praise; and expounds from “My father was a wandering Aramean/An Aramean tried to destroy my father (Deut 26:5)” And say before [God]: Halleluyah	מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל... מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מ"ארמי אובד אבי" ... ונאמר לפניו הללויה:

Part 1: Praise

Mishnah Pesahim 9:3	משנה פסחים ט:ג
What is the difference between the first Pesah and the second Pesah (a month later)? In the first Pesah it is forbidden to see or find (hametz), but in the second Pesah, hametz is with him in the house. The first Pesah requires Hallel when eating the Pesah But the second Pesah does not require Hallel when eating it...	מה בין פסח הראשון לשני? הראשון אסור בבל יראה ובל ימצא והשני מצה וחמץ עמו בבית הראשון טעון הלל באכילתו והשני אינו טעון הלל באכילתו...
Tosefta Pesahim 10:8, ed. Lieberman, p. 197²	תוספתא פסחים (ליברמן) י"ח
The people of the city who do not have someone to read for them Hallel (in their private seder) go to the synagogue, and read the first section of Hallel. Then they go and eat and drink, and return and finish the rest of Hallel	בני העיר שאין להן מי שיקרא את ההלל הולכין לבית הכנסת וקורין פרק ראשון והולכין ואוכלין ושותין וחוזרין ובאין וגומרין את כולו
Babylonian Talmud Pesahim 85b	תלמוד בבלי פסחים פה:
Rav said in the name of R. Hiyya: The Pesah (sacrifice) – each person had an olive's worth of; but the Hallel would break the roof.	אמר רב משום רבי חייא: כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא

² David Henschke, Mah Nishtanah, p. 45.

Mishnah Pesahim 10:5-6	משנה פסחים י:ה-ו
⁵ ... And say before [God]: Halleluyah. ⁶ Until when does one say it? Beit Shammai say: Until “a happy mother of children” (Psalm 113:9) But Beit Hillel say: [When Israel left Egypt...] Until “the flint into a mountain” (Psalm 114:8)	⁵ ... ונאמר לפניו הללויה. ⁶ עד איכן הוא אומר? בית שמאי אומרים עד "אם הבנים שמחה" (תהילים קיג:ט) ובית הלל אומרים עד "חלמיש למעינו מים" (תהילים קיד:ח)

Tosefta Pesahim 10:9, ed. Lieberman, p. 197-8	תוספתא פסחים (ליברמן) י:ט
Beit Shammai said to Beit Hillel: Have they already gone out (of Egypt) such that we mention the going out of Egypt (already)?! Beit Hillel responded to them: Even if you wait until the cock crows (at dawn), they didn't leave until the sixth hour (~noon), so how could you say the redemption and they still haven't been redeemed?!	אמרו בית שמאי לבית הלל וכי כבר יצאו שמזכירין יציאת מצרים אמרו להם בית הלל אפילו הוא ממתין עד קרות הגבר הרי אילו לא יצאו עד שש שעות ביום היאך אומר את הגאולה ועדין לא נגאלו

Babylonian Talmud Pesahim 117b	תלמוד בבלי פסחים קיז:
Rava said: The recitation of Shema and Hallel – “who redeemed Israel”. Of the amidah – “who redeems Israel”.	אמר רבא: קריאת שמע והלל - גאל ישראל, דצלותא - גואל ישראל.

Where have we come?

Maggid – the components

- This is the bread of affliction - Ha Lahma Anya
 - This year we are here, next year in Israel
 - This year we are slaves, next year we are free
- **Four Questions**
- We were slaves
 - Even if we were all sages, we would still tell the story
- Five Rabbis in Bnai Brak
- Ben Zoma – All the Days of Your Life
 - And further debate with the sages to follow
- Four Children
- Could it be from Rosh Hodesh?
- In the beginning our ancestors were idol worshipers
 - **Your ancestors lived beyond the Euphrates (Josh 24:2-4)**
- **God keeps the promise made to Avraham in the Covenant of the Pieces**
- **Every generation someone tries to destroy us**
- **Midrash on Arami Oved Avi**
 - Midrash continued: 10 Plagues
- Dayeinu
- **Rabban Gamliel – Pesach Matzah and Maror**
- **In every generation we must see ourselves ...God took us out to give us the promised land**
- **Hallel**
- **Blessing of Redemption**

Part 2: Asking Questions

Deuteronomy 6:20-24	דברים פרק ו פסוק כ - כד
When, in time to come, your child asks you, “What are the decrees, laws, and rules that YHVH our God has enjoined upon you?”* You shall say to your children, “We were slaves to Pharaoh in Egypt and YHVH freed us from Egypt with a mighty hand. YHVH wrought before our eyes marvelous and destructive signs and portents in Egypt, against Pharaoh and all his household; and us [God] freed from there, in order to take us and give us the land promised on oath to our fathers. Then YHVH commanded us to observe all these laws, to revere YHVH our God, for our lasting good and for our survival, as is now the case.	(כ) כִּי־יִשְׁאַלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה הָעֲדָת וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנֶק אֱלֹהֵינוּ אֲתָכֶם: (כא) וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַיֹּצִיאֵנוּ יְקֹנֶק מִמִּצְרָיִם בְּיָד חֲזָקָה: (כב) וַיֵּתֶן יְקֹנֶק אוֹתָת וּמוֹפְתִים גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ: (כג) וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לְאֶרֶץ לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבוֹתֵינוּ: (כד) וַיִּצְוֵנוּ יְקֹנֶק לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַחֲקִים הָאֵלֶּה לִירְאָה אֶת־יְקֹנֶק אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֵּינוּ כִּהְיוֹם הַזֶּה:
Exodus 13:14	שמות פרק יג פסוק יד
And when, in time to come, your child asks you, saying, ‘What is this?’ you shall reply, ‘It was with a mighty hand that YHVH brought us out from Egypt, the house of bondage.	(יד) וְהָיָה כִּי־יִשְׁאַלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה־זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֲזֹק יָד הוֹצִיאָנוּ יְקֹנֶק מִמִּצְרָיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

Haggadah (Schechter Translation)	הגדה של פסח
How different this night is from all other nights! On all other nights we eat <u>h</u>ameitz and matzah; Tonight we eat only matzah. On all other nights we eat any kind of vegetable; Tonight we eat the bitter herbs. On all other nights we do not dip even once; Tonight we dip twice. On all other nights we eat sitting or reclining; Tonight we all recline.	מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ או מצה, הלילה הזה כולו מצה. שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, הלילה הזה מרור. שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים. שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסובין, הלילה הזה כלנו מסובין.

Mishnah Pesachim 10:4 (Kaufman and Parma editions)	משנה פסחים י"ד
They pour him a second cup. Here the son asks [his father] And if there is no knowledge with the son, his father teaches him: How different this night is from all other nights! [Or: How is this night different from all other nights?] On all other nights we dip [even] once; Tonight we dip twice. On all other nights we eat hametz and matzah; Tonight we eat only matzah. On all other nights we eat meat that is roasted, boiled and cooked; Tonight entirely roasted.	מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל אביו ואם אין דעת בבן אביו מלמדו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות אנו מטבילין [אפילו] פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוך ומבושל הלילה הזה כולו צלי

Mishnah Pesahim 10:5	משנה פסחים י"ד
Rabban Gamliel said: Whoever did not mention these three things on Pesah has not fulfilled their obligation, and these are: Pesah, Matzah and Maror... Pesah – for the Place [=God] passed over the houses of our ancestors in Egypt Bitter Herbs – for the Egyptians embittered the lives of our ancestors in Egypt Matzah – for they were redeemed.	רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח, לֹא יֵצֵא יָדָיו חֹבְתּוֹ, וְאֵלּוּ הֵן: פֶּסַח, מַצָּה, וּמְרֹרִים פֶּסַח - עַל שֶׁפֶּסַח הַמָּקוֹם עַל בֵּיתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, מְרֹרִים - עַל שֶׁמְרֹרֵי הַמִּצְרִים אֶת־חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם³ מַצָּה עַל שֶׁשֶּׁם שְׁנִיגָלוֹ⁴

Babylonian Talmud Pesahim 116a ⁵	תלמוד בבלי פסחים קטז:
Our sages teach: If a child is wise, he asks him And if not, his wife asks him And if not, he asks himself And even two students of the sages who know the laws of Pesah ask each other: Mah Nishtanah...	תנו רבנן: חכם בנו – שואלו ואם לאו אשתו שואלתו ואם לאו הוא שואל לעצמו ואפילו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח שואלין זה לזה מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות

Babylonian Talmud Pesahim 115b	תלמוד בבלי פסחים קטו:
Why do they remove the table? The school of R. Yannai said: So that the children will notice and ask. Abaye was sitting before Rabbah. He saw that they were taking the table away. He said to them: We still haven't eaten, why are they taking the table away?! Rabbah said to him: You have exempted us from saying Mah Nishtanah.	למה עוקרין את השולחן? אמרי דבי רבי ינאי: כדי שיכירו תינוקות וישאלו. אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזא דקא מדלי תכא מקמיה. אמר להו: עדיין לא קא אכלין, אתו קא מעקרי תכא מיקמן? אמר ליה רבה: פטרתן מלומר מה נשתנה.

³ Note Maror comes first in the Mishnah, and matzah last. See Mah Nishtanah, p. 216, n. 200 and 217.

⁴ According to the Mishnah, Mah Nishtanah, p. 410.

⁵ Mah Nishtanah, p. 377.

Where have we come?

Maggid – the components

- This is the bread of affliction - Ha Lahma Anya
 - This year we are here, next year in Israel
 - This year we are slaves, next year we are free
- **Four Questions**
- We were slaves
 - Even if we were all sages, we would still tell the story
- Five Rabbis in Bnai Brak
- Ben Zoma – All the Days of Your Life
 - And further debate with the sages to follow
- **Four Children [asking questions]**
- Could it be from Rosh Hodesh?
- In the beginning our ancestors were idol worshipers
 - **Your ancestors lived beyond the Euphrates (Josh 24:2-4)**
- **God keeps the promise made to Avraham in the Covenant of the Pieces**
- **Every generation someone tries to destroy us**
- **Midrash on Arami Oved Avi**
 - Midrash continued: 10 Plagues
- Dayeinu
- **Rabban Gamliel – Pesah Matzah and Maror [the “answer”]**
- **In every generation we must see ourselves...God took us out to give us the promised land**
- **Hallel**
- **Blessing of Redemption**

Part 3: Telling the Story from Degradation to Praise

Exodus 13:8	שמות פרק יג פסוק ח
And you shall tell (ve-higadeta) to your child on that day, 'It is because of what YHVH did for me when I went free from Egypt.'	(ח) וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה יְקֹוֹק לִי בְצָאתִי מִמִּצְרָיִם:

Tosefta Pesahim 10:11-12 (trans. Josh Kulp, p. 203)	תוספתא פסחים (ליברמן) י"א-יב
A person must engage in the laws of Pesah all night... It happened that Rabban Gamliel and the elders were reclining in the house of Baitos ben Zunin in Lod and they were engaging in the laws of Pesah all night until the cock crowed. They removed [the tables] in front of them and they got up and went to the Beit Midrash	חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח כל הלילה... מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסובין בבית ביתוס בן זונין בלוד והיו עסוקין בהלכות הפסח כל הלילה עד קרות הגבר הגביהו מלפניהן ונועדו [וניערו] והלכו להן לבית המדרש

Jerusalem Talmud Pesahim 10:4 / 37d	תלמוד ירושלמי פסחים יג / דף לז:ד
R. Hiyya taught: Corresponding to four sons did the Torah speak: A wise son, an evil son, a stupid son, a son who did not know to ask. The wise son, what does he say? "What are the laws, statutes and ordinances that Adonai our God commanded us?" (Deuteronomy 6:20). So you say to him: "With a strong hand Adonai took us out of Egypt, from the house of slavery." (Exodus 13:14)	תני ר' חייא: כנגד ארבעה בנים דיברה תורה: בן חכם, בן רשע, בן טיפש, בן שאינו יודע לשאול. בן חכם מהו אומר? (דברים ו:כ) "מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי' אלהינו אותנו?" אף אתה אמור לו (שמות יג:יד): "בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים."

Mishnah Pesahim 10:4	משנה פסחים יד
One begins with shame/disgrace, and one finishes with praise; and expounds from "My father was a wandering Aramean/An Aramean tried to destroy my father" (Deuteronomy 26:5) until he finishes the entire section.	מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מ"ארמי אובד אבי" עד שיגמור כל הפרשה כולה:

Babylonian Talmud Pesahim 116a-b	תלמוד בבלי פסחים קטז–קטז:
“One begins with shame/disgrace, and one finishes with praise.” What is “shame/disgrace”? Rav said: In the beginning, our ancestors were idol worshippers. Shmuel/Rava said: “We were slaves...” (Deuteronomy 6:21).	מתחיל בגנות ומסיים בשבח. מאי בגנות? רב אמר: מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו. (ושמואל) רבא אמר: “עבדים היינו...” (דברים ו:כא)

R. Yitzhak Alfasi (10th c.), Pesahim 25b	רי"ף פסחים כה:
“One begins with shame/disgrace, and one finishes with praise.” What is “shame/disgrace”? Rav said: In the beginning, our ancestors were idol worshippers. Shmuel said: “We were slaves...” But now we do both of them.	מתחיל בגנות ומסיים בשבח. מאי גנות? אמר רב: מתחלה עובדי ע"ז. ושמואל אמר: “עבדים...” והאידינא עבדינא כתרתייהו:

Jerusalem Talmud Pesahim 10:5 / 37d	תלמוד ירושלמי פסחים יג / דף לז:ד
Rav said: As in the beginning (one must begin): “Our ancestors dwelt beyond the river (Euphrates)”... “But I took your father, Avraham, from beyond the river (Euphrates)” [Joshua 24:2-3].	רב אמר (מ)[כב]תחילה (צריך להתחיל) “בעבר הנהר ישבו אבותיכם” וגו’ “ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר” (יהושע כד:ב–ג)

Genesis 15:13-14	בראשית טו:יג–יד
¹³ Then Adonai said to him, “Know for certain that for four hundred years your descendants will be strangers in a country not their own and that they will be enslaved and mistreated there. ¹⁴ But I will punish the nation they serve as slaves, and afterward they will come out with great possessions.	¹³ וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תְּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעֹבְדִים וְעֹנִים אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: ¹⁴ וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרַי כֵּן יֵצְאוּ בְּרֶכֶשׁ גָּדוֹל:

Haggadah	הגדה של פסח
This is the bread of poverty/affliction which our ancestors ate in the land of Egypt. Let all who are hungry come and eat. Let all who are needy come and celebrate Pesah. Now we are here; next year in the land of Israel. Now we are slaves, next year – free.	הא לחמא עניא דאכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויכל כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.
How many degrees of good did the Place [of all bestow] upon us! If He had taken us out of Egypt and not made judgements on them; [it would have been] enough for us... How much more so is the good that is doubled and quadrupled that the Place [of all bestowed] upon us [enough for us]; since he took us out of Egypt, and made judgments with them, and made [them] with their gods, and killed their firstborn, and gave us their money, and split the Sea for us, and brought us through it on dry land, and pushed down our enemies in [the Sea], and supplied our needs in the wilderness for forty years, and fed us the manna, and gave us the Shabbat, and brought us close to Mount Sinai, and gave us the Torah, and brought us into the land of Israel and built us the 'Chosen House' [the Temple] to atone upon all of our sins.	מה מעלות טובות למקום עלינו! אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים, דינו... על אחת, כמה וכמה, טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את-בכוריהם, ונתן לנו את-ממוןם, וקרע לנו את-הים, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרנו בתוכו, וספק צרנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את-המן, ונתן לנו את-השבת, וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את-התורה, והקניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את-בית הבחירה לכפר על-כל-עונותינו.
We were slaves to Pharaoh in Egypt. But Adonai our God took us out of there with a mighty hand and an outstretched arm. And if the Holy Blessed One had not taken our ancestors out of Egypt, then we, our children, and our grandchildren would still be enslaved to Pharaoh in Egypt. And even if we were all wise, we were all perceptive, we were all elders, and we were all learned in Torah, it would still be our duty to tell about the Exodus from Egypt. And the more one talks about the Exodus from Egypt, behold, this is praiseworthy.	עבדים היינו לפרעה במצרים. ויוציאנו ה' אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים כולנו יודעים את התורה. מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

Tosefta Berakhot (Lieberman) 1:10	תוספתא ברכות (ליברמן) א:י
We mention (<i>mazkirin</i>) the exodus from Egypt at night. R' Elazar b. Azariah said: Here I am as a 70 year-old and I have not yet merited to hear the exodus from Egypt spoken at night. Until Ben Zoma derived [from this verse in Deuteronomy 16:3] as it says "So that you remember (<i>tizkor</i>) the day that you left from the land of Egypt all of the days of your life." [Why does the verse say] "all of the days of your life"? [Had the verse been written] "the days of your life" [it would mean just] the days; [since the verse is written] "all of the days" [this includes] the nights. But The Rabbis say: "The days of your life" [means] the days; "all of the days of your life" comes to include the days of the Messiah. Ben Zoma said to them: Must we mention the exodus from Egypt during the days of the Messiah? But doesn't it already say (Jeremiah 16:14-15): "Therefore, behold, the days come, says God, that it shall no more be said, As God lives, that brought up the children of Israel out of the land of Egypt; but, As God lives, that brought up the children of Israel from the land of the North." They said to him: This is not to say that the exodus from Egypt would be excised from its place, but that the exodus from Egypt will be added to the [oppression of the foreign] Kingdoms. The Kingdoms will be central, and the exodus from Egypt will be peripheral.	מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמ' ר' לעזר בן עזריה: הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שאשמע שתאמר יציאת מצרים בלילות, עד שדרשה בן זומא, שנאמר (דברים טז:ג): "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך." "ימי חייך" – הימים. "כל ימי חייך" – הלילות. וחכמים אומרים: "ימי חייך" – העולם הזה. "כל ימי חייך" – להביא לימות המשיח. אמ' להם בן זומא: וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח? והלא כבר נאמר (ירמיהו טז:יד-טו): "לכן הנה ימים [באים] נאם ה' ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפון." אמרו לו: לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא שתהא יציאת מצרים מוסף על מלכיות מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפילה

Maggid – the components

- This is the bread of affliction - Ha Lahma Anya
 - This year we are here, next year in Israel
 - This year we are slaves, next year we are free
- **Four Questions**
- We were slaves
 - Even if we were all sages, we would still tell the story
- Five Rabbis in Bnai Brak
- Ben Zoma – All the Days of Your Life
 - And further debate with the sages to follow
- **Four Children [asking questions]**
- Could it be from Rosh Hodesh?
- In the beginning our ancestors were idol worshipers
 - **Your ancestors lived beyond the Euphrates (Josh 24:2-4)**
- **God keeps the promise made to Avraham in the Covenant of the Pieces**
- **Every generation someone tries to destroy us**
- **Midrash on Arami Oved Avi**
 - Midrash continued: 10 Plagues
- Dayeinu
- **Rabban Gamliel – Pesah Matzah and Maror [the “answer”]**
- **In every generation we must see ourselves...God took us out to give us the promised land**
- **Hallel**
- **Blessing of Redemption**

Part 4: Expounding

Mishnah Pesahim 10:4	משנה פסחים י"ד
One begins with shame/disgrace, and one finishes with praise; and expounds from “My father was a wandering Aramean/An Aramean tried to destroy my father” (Deuteronomy 26:5) until they finish the entire section.	מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מ"ארמי אובד אבי" עד שיגמור כל הפרשה כולה:

Deuteronomy 26:5-11	דברים כו:ה-יא
⁵You shall then recite as follows before Adonai your God: “My father was a wandering Aramean/ (or: An Aramean tried to destroy my father). He went down to Egypt with meager numbers and sojourned there; but there he became a great and very populous nation. ⁶The Egyptians dealt harshly with us and oppressed us; they imposed heavy labor upon us. ⁷We cried to Adonai, the God of our fathers, and YHVH heard our plea and saw our plight, our misery and our oppression. ⁸Adonai freed us from Egypt by a mighty hand, by an outstretched arm and awesome power, and by signs and wonders. ⁹He brought us to this place and gave us this land, a land flowing with milk and honey. ¹⁰Now I bring the first fruits of the soil which You, O Adonai, have given me.” ¹¹You shall leave it before Adonai your God and bow low before Adonai your God. And you shall rejoice, together with the Levite and the stranger in your midst, all the bounty that Adonai your God has bestowed upon you and your household.	⁵וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אֲבִד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרָיִם וְיָגֵר שָׁם בְּמִתִּי מַעֲט וַיְהִי שָׁם לִגְדוֹל עַצוֹם וְרַב⁶ וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִיִּם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה⁷ וַנִּצְעַק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת עֲנֵינוּ וְאֶת עֲמָלָנוּ וְאֶת לִחְצֵנוּ⁸ וַיּוֹצֵאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטִיָּה וּבְמַרְא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתִּיִּם: ⁹וַיְבִאֵנוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן לָנוּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבֵת חֶלֶב וּדְבָשׁ¹⁰ וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה' וְהִנֵּחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ: ¹¹וְשִׂמַּחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אֶתָּה וְהַלְוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ:

Maggid – the components

- This is the bread of affliction - Ha Lahma Anya
 - This year we are here, next year in Israel
 - This year we are slaves, next year we are free
- **Four Questions**
- We were slaves
 - Even if we were all sages, we would still tell the story
- Five Rabbis in Bnai Brak
- Ben Zoma – All the Days of Your Life
 - And further debate with the sages to follow
- **Four Children [asking questions]**
- Could it be from Rosh Hodesh? (based on midrash to: Tell your children)⁶
- In the beginning our ancestors were idol worshipers
 - **Your ancestors lived beyond the Euphrates (Josh 24:2-4)**
- **God keeps the promise made to Avraham in the Covenant of the Pieces**
- **Every generation someone tries to destroy us**
- **Midrash on Arami Oved Avi**
 - Midrash continued: 10 Plagues
- Dayeinu
- **Rabban Gamliel – Pesah Matzah and Maror [the “answer”]**
- **In every generation we must see ourselves...God took us out to give us the promised land**
- **Hallel**
- **Blessing of Redemption**

⁶ Joshua Kulp, Schechter Haggadah, p. 210.

Maggid – the components (in Eretz Yisrael Haggadah)

- **Four (Three) Questions**
 - Your ancestors lived beyond the Euphrates (Josh 24:2-4)
- God keeps the promise made to Avraham in the Covenant of the Pieces
- Every generation someone tries to destroy us
- Midrash on Arami Oved Avi
- **Rabban Gamliel – Pesah Matzah and Maror**
 - In every generation we must see ourselves...God took us out to give us the promised land (later addition to Mishnah?⁷)
- Hallel
- Blessing of Redemption

Maggid – Categorizing the components

- Asking Questions
- Telling our story from degradation to praise
- Interpreting verses
- Praising

Mishnah Pesahim 10:4-5	משנה פסחים י"ד-ה
They pour him a second cup, and here the child asks... One begins with shame/disgrace, and one finishes with praise; and expounds from "My father was a wandering Aramean/An Aramean tried to destroy my father (Deut 26:5)" And say before [God]: Halleluyah	מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל... מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מ"ארמי אובד אבי" ... ונאמר לפניו הללויה:

⁷ David Henschke, Mah Nishtanah, p. 218, n. 209 and p. 452, n. 163.

